

Tampere 13.7.2020

Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan piiri ry.
Kuninkaankatu 39
33200 Tampere
pirkanmaa@sll.fi

Suomen luonnonsuojeluliiton Pälkäneen
seutu ry.

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43
PL 204, 65101 Vaasa
vaasa.hao@oikeus.fi

Asia: Valitus Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä nro 134/2020; annettu 4.6.2020; Diaarionumero LSSAVI/8986/2019; Vehoniemen-Isokankaan harjualueen tekopohjavesilaitoksen rakentaminen ja valmistelulupa, tuotantoalue TUA3, Pälkäne

Hakija: Tavase Oy

Valittaja: Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry.

Vaatimus: lupa hylättävä

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri vaatii, että Vaasan hallinto-oikeus:

- 1) kumoo valituksen alaisen aluehallintoviraston päätöksen ja hylkää Tavase Oy:n lupahakemuksen.
- 2) määrää aluehallintoviraston myöntämän valmisteluluvan mahdollistamat toimenpiteet keskeytettäväksi välittömästi.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston lupapäätös 134/2020 on tehty puolueellisesti vain yhtä osapuolta kuullen. Kaikki Tavase Oy:n hankkeeseen kriittisesti suhtautuva aineisto on perusteettomasti sivuutettu ja yhtiölle on myönnetty kaikki mitä se pyytää.

Aluehallintoviraston lupapäätöksen yksipuolisuus johtuu siitä, että Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastossa asiaa on ollut valmistelemissa ympäristöneuvos Arto Paananen. Hän on aiemmin ollut Pirkanmaan Ely-keskuksessa aktiivisesti valmistelemissa Tavase-hanketta. Hallintolain 28 § 1 momentin mukaan virkamies on esteellinen "... jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen... hän tai hänen läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan" (vrt. KHO 2018:116, Kulla 2015).

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry. katsoo, että Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston päätös nro 134/2020 annettu 4.6.2020 dnro LSSAVI/8986/2019 tulee kumota, koska se on tehty puolueellisesti hallintolain esteellisyyssäädestä rikkoen ja on siten lainvastainen.

Luonnonsuojelupiiri esittää seuraavassa keskeiset seikat, minkä takia Tavase Oy:lle myönnetty lupa tulisi kumota.

Tavase Oy:n hanke ei ole yleisen edun mukainen

Ympäristöjärjestöt ovat 15 vuotta huomauttaneet, että Tavase Oy:n hanke ei ole yleisen edun mukainen. Pirkanmaalla ei ole todennettua vesipulaa, joka pakottaisi tekopohjavesiteknologian käyttöön. Talousvettä voidaan tuottaa kriisitilanteissakin ympäristöystävällisemmin riittävästi ja edullisemmin nykyisiä pinta- ja pohjavesilaitoksia kehittämällä. Tekopohjaveden käyttö voi olla yhtiön edun mukaista, mutta Pirkanmaalla sille ei ole tarvetta.

Aluehallintovirasto perustelee lupapäätöstä Pirkanmaan väestönkasvun avulla, mutta jättää vaille huomiota pitkään jatkuneen vedenkulutuksen laskun. AVI ei perustele miksi se ei välitä 117 vuoden tilastoidusta ja yli 40 vuotta jatkuneesta vedenkulutuksen laskusta. Tämä osoittaa päätöksen puolueellisuutta.

EU-oikeuden mukaan "... yleinen etu, vaikka se olisi tärkeämpi kuin erityissuojelualueen suojeluun liittyvä yleinen etu, voi luontotyyppidirektiivin 6 artiklan 4 kohdan mukaan oikeuttaa alueen heikentämiseen vain, jos ei ole olemassa vaihtoehtoja."

Ympäristöjärjestöt ovat 15 vuotta huomauttaneet, että Tavaselle on ympäristöystävällisempiä ja edullisempia vaihtoehtoja. On valitettavaa, että aluehallintovirasto sivuuttaa tämän.

Lupahakemus olisi vaatinut uuden ympäristövaikutusten arvioinnin.

Aluehallintoviraston päätös rikkoo lakia ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 252/2017 ja perustelee sen sillä, että YVA-arviointi on tehty aiemman YVA-lain mukaisesti, eikä aiempi YVA-laki sisältänyt velvoitetta perustellun päätelmän tekemisestä.

Tulkinta on virheellinen. Tavase Oy:n hakemus Pälkäneelle on jätetty 31.5.2019, jolloin uusi YVA-laki oli voimassa. Avin lupapäätöksen mukaan raakaveden imeytys on ensisijaisesti toteutettava kaivoimeytyksellä. Kaivoimeytyksen tulee olla vähintään 60 prosenttia imeytettävästä vuosituotannosta. Imeytystä saa olla enintään 12 000 m³/vrk vuosikeskiarvona ja 14 000 m³/vrk kuukausikeskiarvona laskettuna.

Imeytysmenetelmät ja koko laitos ovat aivan erilaisia kuin alkuperäisessä hakemuksessa. Yhtiö ei voi tietää miten hakemussuunnitelmassa esitetyt muutokset vaikuttavat. Kaivoimeytyksen toimivuudesta ei ole minkäänlaisia takeita. YVA-laki sanoo, että YVA on tehtävä jos pohjaveden otto tai tekopohjaveden muodostamisen vuotuinen määrä ylittää kolme miljoonaa kuutiometriä. Tavasen tuotanto olisi Pälkäneellä 4,38 miljoonaa m³/vuodessa ilman yli-imeytystä.

Aluehallintoviraston päätös rikkoo YVA-lakia 252/2017.

Veden etuotto-oikeus

Vehoniemen-Syrjänharjulla on kahden kunnan Kangasalan ja Pälkäneen vedenottamot, Raikku ja Kinnala. Tavase Oy on yli 80-prosenttisesti Tampereen kaupungin omistuksessa. Sekä Pälkäne että Kangasala ovat tehneet selväksi, että ne eivät tarvitse Tavase Oy:n vettä. Vesilain (2011/587 luku 2 §1 ja luku 4 §5) mukaan paikallinen etu menee veden otossa toisen paikkakunnan edun edelle (Hollo 2014).

AVI:n lupapäätös sivuuttaa vesilaissa olevan paikallisen edun ensisijaisuuden.

Raakaveden esikäsittely

Aluehallintoviraston lupaehdot ovat epäselviä: "Imeytysalueelle TUA3-IA4.1 saadaan imeyttää siivilöityä tai vastaavalla tavalla käsiteltyä vettä tekopohjavedeksi enintään 12 000 m³/vrk vuosikeskiarvona ja 14 000 m³/vrk kuukausikeskiarvona laskettuna." EU-direktiivin 2006/118/EY mukaan tekopohjaveden teko on kielletty, jos on edes uhka, että sen valmistamisen yhteydessä pohjaveden laatu muuttuu. Avin lupaehto sisältää mahdollisuuden imeyttää Roineen raakavettä käytännössä sellaisenaan. Tämä on ristiriidassa KHO:n ratkaisun 13.8.2008/1883 kanssa: "Lupamääräys 4. Kokemäenjoesta otettu vesi on ennen

tekopohjavedeksi imeyttämistä esikäsiteltävä hiekkasuodatuslaitoksessa, jossa esikäsitteilyä tehostetaan kemiallisella esikäsitteilyllä. Luvan saajan on toimitettava tehostamista koskeva suunnitelma Länsi-Suomen ympäristölupaviraston hyväksyttäväksi.”

Esikäsittelemättömän järvi- tai jokiveden laajamittainen imeyttäminen sisältää huomattavan ympäristöriskin ja pohjaveden pilaantumisvaaran. Ruotsalaisilla laitoksilla raakavesi esikäsitellään ja Suomessa mm. Turun TSV:n laitokselle KHO velvoitti esikäsitteilyn, kuten edellä todettiin. Tavasen imeytysmäärät ovat valtavia, 70 000 m³/vrk ja lisäksi vielä ajoittaista yli-imeytystä 5 000 m³/vrk. Vesialan asiantuntijoiden mukaan tämä on Vehoniemen-Syrjänharjulla fysikaalinen mahdottomuus. Jyväskylän Vuonteen vastaavalla laitoksella on 10 kpl imeytysalueita 30 hehtaarin alueella loivarinteisellä harjulla tuotannon ollessa 10 000 m³/vrk. Alueet ovat osoittautuneet riittämättömiksi ja niitä halutaan laajentaa. Vuonteen laitoksen tuotannon laskiessa ollaan lisäksi saneeraamassa Jyväskylän Tuomiojärven pintavesilaitosta. Tavase Oy väittää kykenevänsä Pälkäneellä vastaavaan tuotantoon puolta pienemmällä 16,2 ha alueella.

Aluehallintoviraston päätös jättää tutkimustiedon ja laitoksista saadun kokemuksen sekä KHO:n ratkaisun 13.8.2008/1883 huomiotta. Huomautamme uudelleen, että Tavase Oy:n imeytyskokeet on tehty pohjavedellä, ei järvisedellä. Silti ne laajasti epäonnistuivat eivätkä tulokset olleet lainkaan odotusten mukaisia. Pitkääaikaisesta, vuosia ja vuosikymmeniä kestävästä järviseden imeytyksestä ei ole tietoa. Tavase Oy haluaa luvan 100 vuoden ajaksi ja imeyttää huomattavasti suurempia järvivesimääriä kuin yhtiön koeimeytyksissä käytettiin pohjavettä.

Lupapäätöksen seuraukset

Aluehallintoviraston lupaehtojen takia on selvää, että Vehoniemen-Syrjänkankaan laitoksen tuotanto jää vain osaan oletetusta. Tällöin imeytysalueita on joko tuntuvasti laajennettava niin Kangasalla kuin Pälkäneellä tai rakennettava toinen laitos Ylöjärven Pinsiönkankaalle. Tätä yhtiö onkin suunnitellut ilmeisen tietoisena edessä olevista ongelmista. Myös Ylöjärven suunnitelma-alueella on merkittäviä Natura 2000 -alueita. Yhtiön hakemusta Pälkäneellä on arvioitava myös sen todennäköisten seurausten valossa. Luvan myöntäminen Tavase Oy:n hankkeelle laukaisee ketjureaktion, jonka seurauksena on laaja ympäristön pilaantuminen.

Hakemuksen jakaminen osiin

Ympäristöjärjestöt vaativat, että Tavase Oy:n Kangasalaa ja Pälkänettä koskevat hakemukset tulee käsitellä ja arvioida yhdessä. Aluehallintovirasto perustelee erillisiä hakemuksia ja päätöksiä

“...hakuprosessin pitkäaikaisen keston ja hakijan toiveen perusteella.”

Pilkkominen osiin hakijan toiveesta on hallintolain vastaista eikä se mitenkään voi nopeuttaa päätöksentekoa, pikemminkin hidastaa: “Jos viranomaisessa tehtävä päätös saattaa merkittävästi vaikuttaa muun samassa viranomaisessa samanaikaisesti vireillä olevan asian ratkaisemiseen, viranomaisen on valmisteltava asiat yhdessä ja ratkaistava samalla kertaa.”

Katsomme Avin päätösperustelujen rikkovan hallintolain 2003/434 25§.

Keiniänrannan Natura 2000

Haitalliset vaikutukset Keiniänrannan Natura 2000 -alueeseen ovat erittäin todennäköisiä imeytysalueiden siirrosta ja muuttuneista menetelmistä huolimatta. Imeytymäärät ovat liian suuria. Tekopohjavesilaitoksen imeytysalueiksi ei tule valita kasvillisuudeltaan arvokkaita elinympäristöjä. Viittaamme kirjallisuuteen (Helmisaari et al.) sekä Helsingin yliopiston yhdessä Metsätutkimuslaitoksen (nykyinen LuKe) tekemään tutkimukseen sadetuksen pitkäaikaisvaikutuksista. Sen tulosten perusteella imeytysalueiden maaperä ja kasvillisuus eivät toipunut järviveden imeytyksestä 12 vuoden aikana. Pälkäneen Keiniänrannan kasvillisuutta on tutkinut FT Ahti Mäkinen vuodesta 1959 lähtien. Vuonna 2018 hän julkaisi laajan yhteenvedon Suomen tervaleppäesiintymistä (Mäkinen 2018). Tässä työssä viitataan monessa kohtaa Keiniänrannan kasvillisuuteen ja sen ekologiaan. *Ahti Mäkisen mukaan Keiniänrannan Natura-alue suojeltuine luontotyyppineen on täysin riippuvainen alueen pohjaveden hydrologiasta. Siihen vaikuttavat kasviyhdyksuntaan tuleva veden määrä ja laatu, jotka muuttuvat, mikäli vesitasapaino muuttuu. Harjuun pumpattavan järviveden kemiallinen koostumus poikkeaa luontaisen sadeveden koostumuksesta. On selvää, että tämä vaikuttaa Keiniänrannan Natura-alueeseen.*

Kaiken tämän tutkimustiedon Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintovirasto sivuuttaa. Muistutamme, että KHO totesi ratkaisussa 2018:121 hankkeessa olevan liikaa epävarmuustekijöitä eikä katsonut olevan edellytyksiä myöntää lupaa Pälkäneen Keiniänrannan Natura 2000 -alueelle. Aluehallintoviraston lupapäätös on ristiriidassa ratkaisun KHO 2018:121 kanssa.

Yhteenveto

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston päätös nro 134/2020 LSSAVI/8986/2019 on kumottava ja tulee palauttaa voimaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston oikein tehty päätös 18.6.2015 nro 72/2015/2. Koska joka tapauksessa aiheutuu huomattavia

ympäristöriskejä, LSL 64 a§ ja 65 § mukaan valmistelulupaa töiden aloittamiseen ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemista ei tule myöntää. Jos hanketta jatketaan, on toteutettava uusi ympäristövaikutusten arviointimenettely.

Tampereella 13.7.2020

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry.

Puheenjohtaja Hannu Raittinen
hannu.raittinen@raittinen.fi

Järjestösihteeri Marjo Niemenmaa
pirkanmaa@sll.fi, p. 040 515 4557

Pälkäneen seudun ympäristöyhdistys ry.

Puheenjohtaja Martti Sivonen
mara.sivonen@luukku.com

Sihteeri Marjaana Laaksonen
Marjaana.laaksonen@sll.fi

KIRJALLISUUTTA

Helmisaari H.-S., Illmer K., Hatva T., Lindroos A.-J., Miettinen I., Pääkkönen J. ja Reijonen R. (2003): Tekopohjaveden muodostaminen: imeytystekniikka, maaperäprosessit ja veden laatu: TEMU-tutkimushankkeen loppuraportti. Vantaan tutkimuskeskus: Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 902.

Hollo, Erkki J. (2014): Vesioikeus. Helsinki: Edita.

Kulla, Heikki (2015): Hallintomenettelyn perusteet. Helsinki: Talentum.

Kärkkäinen, Jari: Vehoniemen-Isokankaan tekopohjavesilaitos, tuotantoalue TUA3, Pälkäne. Luonnonsuojelulain 65§:n mukainen Natura-arviointi 31.5.2019.

Mäkinen, Ahti (2018): Vegetation and ecology of black alder (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.) dominated swamp and mesic forest sites in Finland (Tervaleppäyhdykskuntien ekologia ja kasvillisuus Suomessa). Suo 69(2-3): 47-132.

Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys. Pirkanmaan ELY-keskus: Raportteja 58|2015.

Puustinen, Sari & Mäntysalo, Raine & Jarenko, Karoliina (2017): Yleisen edun moninaiset tulkinnat. Jäsennystä yhdyskuntasuunnittelijoiden käsitysten analysointiin. Yhdyskuntasuunnittelu vol. 55:4, 29-46.

Reijonen, Petri: Vuonteen tekopohjavesilaitos käytössä 18 vuotta. Käyttökokemukset, vaikutukset ja jatkokehittäminen. Esitys Vesihuoltopäivillä 15.5.2019.

Soininen, Niko: Eräiden ympäristöoikeudellisten lupien edellytyssuhteet ennakoitavuuden ja käsittelyn sujuvoittamisen näkökulmasta. Ympäristöministeriö 4.3.2015.

Toivonen, Heikki: KHO:n suullinen käsittely ja katselmus, Kangasala 12.6.2018. Päivitetty 12.7.2020 (**LIITE 1**)

Vuosikertomus & ympäristöraportti (2017). Tampere: Tampereen Vesi